

ČLENSTVU V EUROZÓNE VĎAČÍME ZA NAJNIŽŠIU RIZIKOVÚ PRIRÁŽKU VO V4

Inflačná a energetická kríza spôsobená vojnou na Ukrajine zvýšila rizikové prirážky na dlhopisy členov EÚ. Najviac to pocítili krajiny mimo eurozóny. Na Slovensku je prirážka najnižšia vo V4, avšak tesne nad úrovňou Grécka.

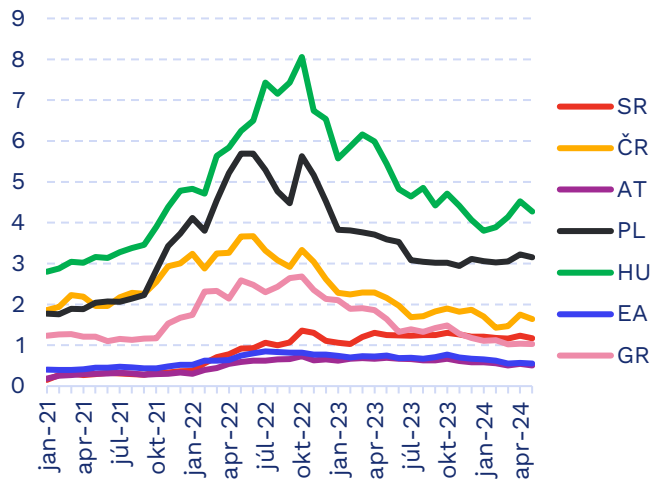
- Aktuálne je úroková sadzba na 10-ročné slovenské dlhopisy 3,69 %, čo je o 1,17 percentuálneho bodu nad úrokom, za ktorý si požičiava Nemecko (Graf 1). Na podobnej úrovni sa drží od leta 2022.
- Zaujímavosťou je pokles prirážky Grécka, ktoré si od leta 2023 požičiava za približne rovnaké úroky ako Slovensko. Grécko je pritom podľa ratingovej agentúry Moody's v špekulatívnom pásme (Ba1).
- K stabilite ratingu pomáha Slovensku členstvo v eurozóne (Graf 2). Z krajín V4 máme najlepší rating podľa S&P a rovnaký ako Poľsko podľa Fitch a Moody's. Napriek tomu si vieme požičať takmer o dva percentuálne body lacnejšie ako Poľsko.
- Agentúra Fitch radí medzi kľúčové faktory ovplyvňujúce rating Slovenska vývoj verejného dluhu, vzťahy s EÚ, dôveryhodnosť politik či vyhliadky ekonomického rastu a konkurencieschopnosti krajiny.

SLOVENSKO MÁ V EÚ JEDNU Z NAJNIŽŠÍCH MIER POŠKODZOVANIA ŽIVOTNÉHO PROSTREDIA

Európska únia sa za posledných 5 rokov zlepšila v 13 zo 17 cieľov udržateľného rozvoja. Najväčší pokrok bol pri poklese príjmovej nerovnosti, najhoršie sa plnili ciele súvisiace so životným prostredím.

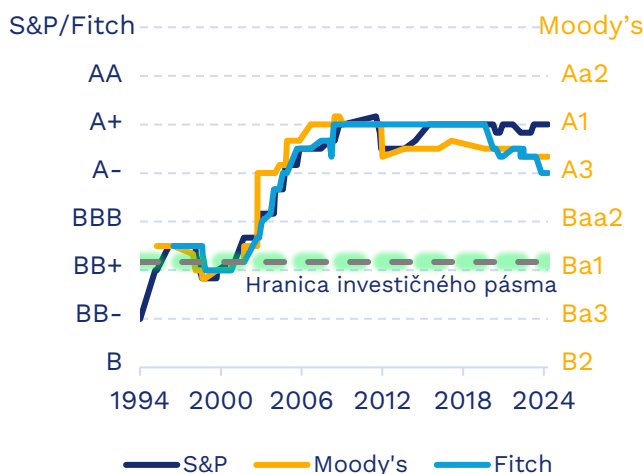
- Dlhodobá nezamestnanosť a nezamestnanosť mladých boli v roku 2023 v EÚ rekordne nízke. Naproti tomu sa za posledných 5 rokov zhoršil ukazovateľ biodiverzity aj energie. Pokrok v sociálnej a ekonomickej oblasti teda sprevádzalo poškodzovanie životného prostredia.
- Mieru poškodzovania sleduje Eurostat cez index environmentálnej stopy spotreby. Zohľadňuje v ňom emisie, intenzitu spotreby a environmentálne vplyvy reprezentatívnych výrobkov počas ich celého životného cyklu.
- Spotreba EÚ v roku 2022 prekročila planetárne hranice (bezpečné prírodné podmienky pre ľudský život) viac než trikrát. Obzvlášť vysoké prekročenie bolo pri vplyvoch na zmenu klímy (8,2-krát), znečistení tuhými časticami (9,5-krát) a sladkovodnej toxicite (10,5-krát).
- Údaje v prepočte na obyvateľa ukazujú, že kým Luxembursko, Dánsko a Malta mali v roku 2022 najvyššiu environmentálnu stopu spotreby, Slovensko spolu s Rumunskom, Bulharskom a Maďarskom, naopak, najnižšiu (Graf 3).

Graf 1: Riziková prirážka od nemeckých sadzieb, desaťročné bondy (percentuálne body)

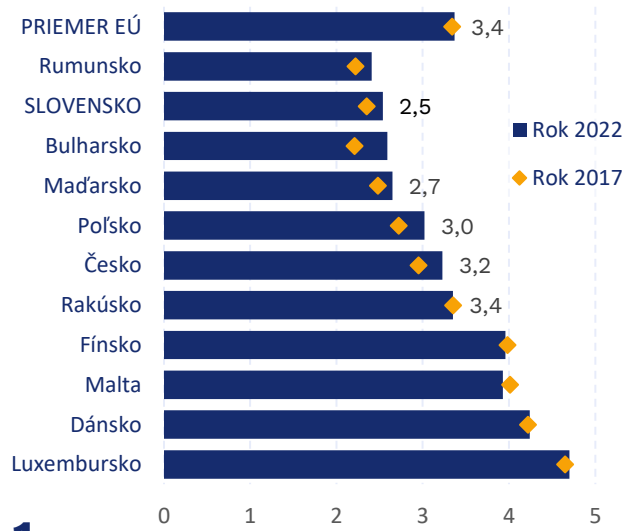
Zdroj: ECB

Graf 2: Ratingy Slovenska podľa agentúr

Zdroj: S&P's, Moody's, Fitch

Graf 3: Úroveň environmentálnej stopy spotreby vo vybraných krajinách EÚ

PÔRODNOSŤ NA SLOVENSKU JE PRIAZNIVÁ LEN V REGIÓNOCH ŠARIŠA, SPIŠA A ORAVY

V období rokov 1996 až 2022 priemerná pôrodnosť v SR ani raz neprekročila úroveň 2,1 dieťaťa na matku, ktorá je potrebná pre udržanie počtu obyvateľov.

- Priemerná pôrodnosť na Slovensku v roku 1996 bola na úrovni 1,47 a nad 2,1 bola iba v štyroch okresoch. V roku 2022 stúpla na úroveň 1,57 a nad 2,1 bola len v piatich okresoch (Tabuľka 1).
- Najvyššiu mieru pôrodnosti majú oblasti Šariša, Spiša a Oravy. Pre väčšinu týchto okresov je charakteristická vysoká populácia marginalizovaného obyvateľstva, ale aj početné komunity nábožensky založeného obyvateľstva. Zároveň ide o okresy s vyšším podielom vidieckeho osídlenia. Najvyššia pôrodnosť v roku 2022 bola v okrese Sabinov (2,54), nasledovali okresy Kežmarok, Stará Ľubovňa, Gelnica a Námestovo (Obrázok 1).
- Problém s nízkou pôrodnosťou je vo väčších mestách a v okresoch stredného a západného Slovenska, ale i v regióne východného Zemplína. Okresom s najnižšou pôrodnosťou v roku 2022 bola Snina (1,12), nasledovali okresy Bratislava I, Myjava, Piešťany a Humenné.
- Ak sa pôrodnosť zásadne nezvýši, do roku 2050 poklesne podľa Infostatu počet obyvateľov SR približne o 250 tisíc, pričom priemerný vek stúpne o 4,5 roka. To bude mať za následok zvýšený tlak na verejné financie.

PRIVYSOKÉ NÁKLADY NA BÝVANIE NEGATÍVNE OVPLYVŇUJÚ PÔRODNOSŤ

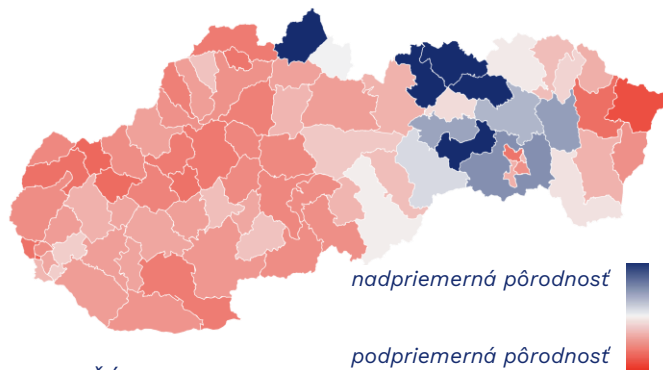
Podľa regresných analýz ISA existuje vzťah medzi vývojom podielu domácností nadmerne zaťažených nákladmi na bývanie a úhrnnou plodnosťou v Česku, Estónsku, Grécku, Maďarsku, Lotyšsku, Poľsku, Portugalsku, na Slovensku a v Rumunsku.

- Za nadmerne zaťažené domácnosti považujeme tie, ktorých mesačné náklady na bývanie predstavujú viac ako 40 percent ich disponibilného príjmu. Podiel takých domácností na Slovensku dlhodobo klesal a s určitým časovým oneskorením viedol k vyššej pôrodnosti (Graf 4).
- Začiatkom milénia podiel nadmerne zaťažených domácností na Slovensku presahoval 15 %, neskôr klesol pod 10 % a v roku 2022 dosiahol 2,5 %, čo patrilo spolu s Cyprom medzi najnižšie hodnoty v EÚ. Naproti tomu najvyšší podiel 26,7 % nadmerne zaťažených domácností malo Grécko (Eurostat).
- Napriek nízkemu podielu nadmerne zaťažených domácností sú priemerné výdavky na bývanie na Slovensku najvyššie spomedzi krajín OECD. V roku 2022 tvorili 30,3 % z celkových výdavkov domácností.

Tabuľka 1: Pôrodnosť v SR vo vybraných rokoch

Rok	1996	2009	2022
Priemerná pôrodnosť za SR podľa Eurostatu	1,47	1,41	1,57
Počet okresov s pôrodnosťou nad záchovnou úrovňou (2,1)	4 zo 79 (5,06 %)	2 zo 79 (2,53 %)	5 zo 79 (6,33 %)
Najvyššia miera pôrodnosti /TOP 5 okresov/	Sabinov Kežmarok Námestovo St. Ľubovňa Tvrdošín	Kežmarok Sabinov Námestovo Spišská N. Ves St. Ľubovňa	Sabinov Kežmarok St. Ľubovňa Gelnica Námestovo
Najnižšia miera pôrodnosti /TOP 5 okresov/	Bratislava V Bratislava IV Bratislava II Bratislava I Myjava	Zl. Moravce Bratislava V Žarnovica Šaľa Trnava	Snina Bratislava I Myjava Piešťany Humenné

Obrázok 1: Úhrnná pôrodnosť podľa okresov SR v roku 2022

Zdroj: ŠÚSR

Graf 4: Úhrnná plodnosť (pravá os) a podiel domácností nadmerne zaťažených nákladmi na bývanie (ľavá os) na Slovensku

